

Verkiezingsprogramma 2018-2022

Gemeenteraadsverkiezingen 21 maart 2018

GroenLinks beweegt duurzaam en sociaal

Versie: definitief v1.0
Datum: 13 november 2017

GroenLinks **is een partij** **van idealen en** **concrete resultaten**

Het verkiezingsprogramma is samengesteld door de leden van de programmacommissie van GroenLinks. Verder hebben Jan van der Leij, Dirk van Rens en Sjak Leydekker een bijdrage geleverd.

De programmacommissie bestaat uit:

- Ineke Gijsenbergh (voorzitter)
- Arna Wijnakker
- Félicitas Crutzen
- Meindert Putter
- Rob Schuurman
- Ruud van Gisteren

Dit is een publicatie van:
GroenLinks, afdeling Heumen
Secretariaat: Campenshof 3, 6581 GM Malden
Bankrekening Triodosbank: NL42 TRIO 0390 3964 43

e-mailadres: heumen@groenlinks.nl
Website: <https://www.groenlinksheumen.nl/>
Twitter: [@GroenLHeumen](https://twitter.com/GroenLHeumen)
© GroenLinks

Inhoud

1	GroenLinks in Heumen	5
1.1	Beweging	5
1.2	Speerpunten	6
2	Groen en Duurzaam	7
2.1	Energiebesparing en klimaatneutraal	7
2.2	Schone energie en toekomst	8
2.3	Vervoer en mobiliteit	8
2.4	Natuurbehoud en woonomgeving	9
2.5	Regenwater	9
2.6	Afval is grondstof	9
3	Links en sociaal	11
3.1	Werk en inkomen	11
3.2	Wonen en ontmoeting	12
3.3	Zorg is maatwerk	12
3.4	Onderwijs	12
3.5	Jongeren	13
3.6	Vluchtelingen	13
4	Besturen en bewegen	15
4.1	Transparant en verbindend	15
4.2	Financieel en ondersteunend	16
4.3	Inkoop en duurzaamheid	16
	Bijlage: Kernwaarden	17

1 GroenLinks in Heumen

De GroenLinks afdeling Heumen heeft tijdens de Algemene Leden Vergadering op 17 oktober 2016 met een overtuigende meerderheid besloten om zelfstandig deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018. In de afgelopen jaren heeft GroenLinks in de gemeenschappelijke fractie van PvdA/GroenLinks in de raad veel goede politieke resultaten behaald. We zijn echter van mening dat er een nieuwe fase in de samenwerking is aangebroken en dat we als GroenLinks bij de komende verkiezingen onze eigen koers moeten bepalen, met de focus op groene en sociale onderwerpen. We verwachten dat we ons als zelfstandige partij beter kunnen profileren en zichtbaarder kunnen worden in de lokale politiek. Ons hart is **Groen** en het zit **Links!** GroenLinks wil haar idealen en standpunten inbrengen in de gemeenteraad van Heumen. Door als zelfstandige partij te opereren gaan wij ervan uit, dat de partij meer verbinding krijgt met inwoners in de gemeente en met gelijkgestemden in de regio. De GroenLinksfractie wil constructief samenwerken met de andere fracties in de raad. Je hebt elkaar immers nodig en in de politiek bereik je samen meer.

1.1 Beweging

De ideeën in dit verkiezingsprogramma sluiten aan bij de landelijke 'beweging' van GroenLinks, waarmee een verbinding wordt gerealiseerd tussen de politiek en inwoners, verenigingen en organisaties. We richten ons daarbij op de volgende hoofdthema's: 'Groen en Duurzaam', 'Links en Sociaal' en 'Besturen en Bewegen'. GroenLinks wil nadrukkelijk aanwezig zijn in de gemeente Heumen en in de gemeenteraad om haar bijdrage te leveren aan het gemeentelijke beleid. Dat verwoorden we concreet met onze speerpunten in paragraaf 1.2. Door de vele natuurrampen die de wereld teisteren en de klimaatop in Parijs 2015 groeit er in Nederland een nieuw collectief bewustzijn over het behoud van onze aarde. Ook in de gemeente Heumen zijn er steeds meer inwoners die een actieve bijdrage willen leveren aan een duurzamere wereld. Een duurzame wereld richt zich ook op de samenleving. Solidariteit en gelijke kansen voor alle mensen, ongeacht ras, afkomst, leeftijd, sekse of sociale status zijn voor GroenLinks de basis om in de politiek een standpunt in te nemen. De beweging die wij versterken, is gericht op een groene en sociale toekomst. GroenLinks geeft hier lokaal graag 'handen en voeten' aan. Vol trots presenteren wij het verkiezingsprogramma met onze visie, concrete doelen en aanpak voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018.

GroenLinks beweegt duurzaam en sociaal

We hebben ons voor dit verkiezingsprogramma van diverse kanten laten inspireren.

- *Vanuit ons rechtvaardigheidsgevoel en linkse ethiek.* We blijven staan voor eerlijke kansen, verbinden, vertrouwen en hoop. We gunnen iedereen welzijn en welvaart op korte termijn, maar dit mag niet ten koste gaan van het welzijn en de kwaliteit van onze leefomgeving in de toekomst. Op basis van deze beginselen is tijdens een Algemene Ledenvergadering een visie met kernwaarden vastgesteld (zie bijlage).
- *Vanuit de contacten met onze leden:* De discussies tijdens de bijeenkomsten van de Algemene Leden Vergadering en de programmacommissie hebben geleid tot belangrijke programmapunten.
- *Vanuit de gesprekken met inwoners en organisaties:* We spelen in op veranderingen en verdiepen ons in wat er leeft bij de inwoners. Wat gaat goed en wat vraagt aandacht? Waar ligt de kracht binnen de lokale samenleving? En waar is politieke steun wenselijk?

Wij danken alle gesprekspartners voor hun tijd en de inspiratie, die zij met ons hebben gedeeld. We zijn onder de indruk van de inzet die in onze gemeente wordt gepleegd door de verschillende organisaties en de vele vrijwilligers! Zij en de andere

inwoners vormen onze motivatie en inspiratie voor het politieke debat en het realiseren van concrete resultaten.

Bij deelname aan het nieuwe college van Burgemeester en Wethouders (of eventueel vanuit de oppositie) zal GroenLinks uiteraard dit verkiezingsprogramma als uitgangspunt nemen. Daar waar we niet volledig zijn geweest, zullen we een standpunt innemen dat is gebaseerd op onze kernwaarden.

GroenLinks is een beweging! We sluiten niemand uit, we staan midden in de samenleving en kiezen voor een laagdrempelige aanpak. We zetten ons in voor een moderne, duurzame, groene en sociale samenleving.

1.2

Speerpunten

In de komende vier jaar richten we ons op de volgende acties.

Groen en Duurzaam

- Zorgen dat Heumen al in 2030 een klimaatneutrale gemeente is
- Toewijzen van de portefeuille klimaat aan wethouder
- Inzetten permanente duurzaamheidscoach voor inwoners, bedrijven en organisaties
- Afval = grondstof
- Instellen Duurzaamheidsfonds voor energiebesparing en duurzame energie
- Gemeente faciliteert Heumense energiecoöperatie
- Stimuleren van windenergie met maximaal draagvlak onder inwoners
- Het Lierdal blijft een open natuurgebied
- Actieve stimulering biodiversiteit in de openbaar groenvoorziening

Links en Sociaal

- Experimenteren met bijstandsuitkeringen
- Ondersteunen vrijwilligersorganisaties met maatschappelijke taak
- Iedere wijk/dorp een eigen huiskamer
- Stimuleren Centraal Wonen Projecten
- Preventief zorgbeleid
- Jeugdzorg zonder wachtlijsten
- Uitbreiding jongerenwerk
- Betaalbare woonruimte voor jongeren
- Vluchtelingen opvangen en blijvend in beeld houden

Besturen en bewegen

- Versterken beginspraak: vanaf de start praten inwoners mee
- Beleidsontwikkeling voor, door en met belangenorganisaties
- Kracht behouden van lokaal bestuur dichtbij inwoners
- Versterking ambtelijk apparaat door regionale samenwerking
- Vernieuwend beleid voor langetermijninvesteringen
- Modernisering gemeentelijk besluitvormingsproces

Beweeg met ons mee!
Stem op GroenLinks!

2 Groen en Duurzaam

De gemeente Heumen heeft in 2017 consensus bereikt over een klimaatneutrale gemeente in 2050. GroenLinks heeft als doel om dit al in 2030 te bereiken op basis van de routekaart naar een klimaatneutrale gemeente. De urgentie vloeit voort uit het klimaatakkoord van Parijs. Voor de opwarming van de aarde is een bovengrens van 2 graden overeengekomen ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Dit is voor het eerst in een juridisch instrument vastgelegd. Bovendien is het streven vastgelegd om de opwarming beperkt te houden tot 1,5 graad. Verder moet er nu snel een eind komen aan het gebruik van fossiele brandstoffen, aangezien dit een belangrijke oorzaak is van de overmatige CO₂-uitstoot. De klimaatwetenschap zegt echter dat de ingediende plannen niet ver genoeg gaan om onder de limiet van 2 graden te blijven. Ook de gemeente Heumen is verplicht haar bijdrage leveren aan deze mondiale doelstelling en neemt daarom lokaal zelf de regie in handen: ze is voortrekker, stimulator en inspirator om dit doel te realiseren. Om daadkrachtig te kunnen zijn, stellen wij voor, dat er een wethouder komt met de portefeuille 'klimaat'. Deze portefeuille is geen symbool: er moet heel veel gebeuren. De gemeente ontwikkelt daarom zelf ook initiatieven voor energiebesparing en duurzame energie. Maatwerk is het sleutelwoord en 'kan niet', bestaat niet!

De nieuwe Omgevingswet heeft verstrekkende gevolgen voor de ruimtelijke inrichting van onze groene gemeente. De wet die naar verwachting op 1 januari 2021 in werking treedt, vervangt 26 wetten en ongeveer 120 nadere regels die gelden voor de fysieke leefomgeving. De wet beoogt om de besluitvorming van projecten in de fysieke leefomgeving te versnellen en te verbeteren. Voor GroenLinks is het van belang dat de Omgevingswet meer ruimte biedt aan ontwikkeling door bestuursorganen en initiatiefnemers, zonder dat dit ten koste gaat van de fysieke leefomgeving en natuurontwikkeling. Dit evenwicht houden we scherp in de gaten. Bij de uitvoering van de Omgevingswet geven we prioriteit aan duurzaamheid.

2.1 Energiebesparing en klimaatneutraal

We zetten in op een klimaatneutrale gemeente in 2030. Energiebesparing is een belangrijk aspect om te komen tot een aanzienlijke CO₂-reductie. In bestaande woningen en gebouwen zijn nog veel duurzame maatregelen mogelijk. Bij het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden is meer aandacht nodig voor energiebesparende maatregelen, de noodzakelijke vergroening van energie en het hergebruik van materialen.

Acties

- Inzet van een duurzaamheidscoach voor het informeren en stimuleren van inwoners bij het realiseren van wijk- en buurtprojecten om energiebesparende maatregelen te treffen. Heumen krijgt een permanent energieloket waar inwoners, instellingen en ondernemers terecht kunnen voor advies en begeleiding op het gebied van technische kennis en subsidies.
- Er wordt een actieplan opgesteld voor de verduurzaming van het maatschappelijke vastgoed, waarbij de gemeente de financiering van maatregelen faciliteert door goedkope leningen.
- Bestaande gebouwen en woningen worden zo snel mogelijk maximaal geïsoleerd. De gemeente faciliteert door een duurzaamheidslening.
- Energiebesparing wordt als eis opgenomen in de prestatieafspraken met de woningbouwcorporatie(s) en haalbaar gemaakt voor inwoners met lage inkomens.
- Met het midden- en kleinbedrijf (MKB) gaan we in gesprek over energiebesparing en het gebruik van duurzame energie. De Wet Milieubeheer verplicht grote bedrijven tot het nemen van energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar: de handhaving hierop wordt geïntensiveerd.

2.2

Schone energie en toekomst

GroenLinks kiest voor schone energie, zodat we een schone wereld en een gezond klimaat kunnen doorgeven aan onze kinderen en kleinkinderen. Met alleen zonnepanelen redden we het niet. Windenergie is nodig omdat de energie die hiermee geleverd wordt aanzienlijk bijdraagt aan de energiebehoefte. We maken gebruik van diverse vormen van duurzame energie, samen vormt dit de schone energie. Er komen daarom windmolens, waar mogelijk worden zonne-energie en andere vormen van duurzame energie toegepast.

Acties

- De gemeente neemt zowel in haar eigen bedrijfsplan als in haar aanbestedingsregels naar opdrachtgevers energieneutraliteit op. We passen voornamelijk duurzame energie toe.
- We realiseren binnen afzienbare tijd windmolens en kleinschalige windmolenparken, langs de snelweg en langs de Maas, met het maximaal haalbare aantal. We besteden nadrukkelijk aandacht aan draagvlak voor windenergie: knelpunten en hinder voor omwonenden door slagschaduw en geluidsoverlast beperken we.
- We ondersteunen de oprichting van een Heumense Energiecoöperatie voor duurzame energie. Deze wordt van, voor en door Heumense inwoners, dat wil zeggen dat inwoners zelf aandeelhouders zijn en het financiële voordeel hebben.
- Projecten voor nieuwbouw van woningen en andere gebouwen worden klimaat- en energieneutraal uitgevoerd.
- Heumen gaat zo spoedig mogelijk starten met het ontwikkelen van een energieneutrale wijk. We stellen alles in het werk om in de bestaande bouw zo spoedig mogelijk van aardgas af te komen, waarbij alle beschikbare technieken zoals warmtepompen worden toegepast. Ook de utiliteitsbouw wordt aardgasvrij en energieneutraal gemaakt.
- Overal waar mogelijk worden zonnepanelen geïnstalleerd (bij particulieren, bedrijven, scholen, sportaccommodaties, dorpshuizen, maatschappelijk vastgoed). De gemeente ondersteunt de gezamenlijke inkoop van zonnepanelen en ontzorgt op financieel gebied, door de inzet van een duurzaamheidsfonds.
- We laten voorlichting geven aan inwoners en op scholen over duurzame energie en energiebesparing. Nieuwe ontwikkelingen worden meteen gedeeld, waarbij gebruik gemaakt wordt van (bestaande) digitale netwerken.

2.3

Vervoer en mobiliteit

GroenLinks Heumen wil het gebruik van het Openbaar Vervoer en alternatieven voor het autoverkeer stimuleren. Openbaar Vervoer moet voor iedereen toegankelijk zijn. We geven voorrang aan de fiets.

Acties

- We zetten in op schoner vervoer, zoals de fiets en de elektrische auto voor woon-werkverkeer en bedrijven.
- Het gebruik van deelauto's wordt gestimuleerd.
- Het aantal openbare oplaadpunten voor elektrische auto's en fietsen wordt uitgebreid. Dit geldt ook voor oplaadpunten bij bedrijven en particulieren.
- We optimaliseren het fietsroutenetwerk in de gemeente.
- In elke dorpskern versterken we voor alle inwoners de toegang tot een vorm van Openbaar Vervoer (denk aan uitbreiding van de dienstregeling).
- Regionale initiatieven zoals het herinvoeren van de 'fietspendelboot' en een 'light rail'-verbinding Nijmegen-Kleef, met een tussenhalte bij het Zweefvliegveld, worden ondersteund door GroenLinks.
- We zetten in op een goede, toegankelijke, individuele vervoersmogelijkheid voor mensen die moeilijk ter been zijn. Vervoer op Maat is een WMO-plicht van

de gemeente en verdient ondersteuning. Ook het vervoer van en naar de dagbesteding moet goed geregeld zijn.

2.4 Natuurbehoud en woonomgeving

We wonen in een mooie omgeving, met een prachtige natuur, die volop kansen biedt voor natuurbeleving en ecologisch toerisme. Door te kiezen voor 'compacte dorpen' wordt de ruimte in de bebouwde omgeving optimaal benut en sparen we het groene buitengebied. Daarom kiezen we voor bouwen tussen de bestaande bebouwing, maar wel met behoud van het dorpse karakter van de vier dorpskernen. Dit is altijd maatwerk.

Acties

- We ondersteunen bedrijven en natuurorganisaties bij initiatieven om het ecologisch toeristische karakter van de gemeente op de kaart te zetten (denk aan voorlichting over onze natuurgebieden, bewegwijzering). De samenwerking met Geldersch Landschap en Landschapsbrigade Overasselt zetten we voort.
- GroenLinks wil een multifunctionele landbouw stimuleren. Agrariërs krijgen de mogelijkheid om meer diensten aan te bieden, maar wij willen geen uitbreiding van de bio-industrie. Als voorbeeld noemen we een theetuin of een 'bed and breakfast'.
- Het Lierdal blijft een open natuurgebied en wordt niet bebouwd.
- Het huidige erfgoedbeleid wordt voortgezet.
- We zetten in op actieve stimulering van biodiversiteit op de openbare groenvoorziening. Dit doen we onder meer door zeer terughoudend te zijn met het maaien van de berm. Zo krijgen bijen en andere insecten meer kansen.
- We stimuleren de biologische landbouw, diervriendelijke veeteelt en het verminderen van de vleesconsumptie.

2.5 Regenwater

Door de klimaatverandering neemt de hoeveelheid regenwater toe. Dit water willen we zo efficiënt mogelijk benutten en overlast voorkomen of beperken.

Acties

- Ontkoppelen van hemelwaterafvoer van het rioleringsstelsel. In de delen van de gemeente die een gemengd rioolstelsel hebben (hemelwater en afvalwater in één buis) wordt door afkoppeling het hemelwater buiten het riool gehouden en direct naar het oppervlaktewater afgevoerd (onder andere via Wadi's). De waterzuiveringsinstallatie wordt daardoor tevens ontlast.
- Vanuit de gemeente geven we voorlichting over groene- of vegetatiedaken. Deze helpen de wateroverlast te beperken.
- De verstening van de bebouwde omgeving leidt tot oververhitting en wordt zoveel mogelijk tegengegaan.

2.6 Afval is grondstof

De inwoners van de gemeente Heumen zijn al gemotiveerde en actieve afvalscheiders. GroenLinks wil graag een stap verdergaan. We willen de wegwerpeconomie aan de orde stellen en we streven naar een circulaire economie. Grondstoffen zijn dan geen afval meer, maar worden telkens opnieuw gebruikt.

Acties

- We verbeteren de voorlichting over afvalscheiding: wat hoort in welke bak of zak thuis? Hierdoor kan het afval nog beter worden hergebruikt.
- We zetten in op een samenleving die minder en bewuster consumeert (consuminderen). De gemeente schrijft jaarlijks een prijsvraag uit voor het beste hergebruikidee.

- We stimuleren het gebruik van bestaande digitale netwerken waar inwoners elkaar kunnen vinden voor het hergebruik of samen gebruiken van spullen: de deeleconomie.
- Samen met inwoners houden we onze gemeente schoon. We blijven verenigingen en scholen een financiële vergoeding bieden om de hun omgeving vrij van zwerfafval houden.

3 Links en sociaal

GroenLinks is een partij met een groen en sociaal hart en het zit links. De gemeente Heumen is een welvarende gemeente. Ook op het gebied van welzijn gaat het met het merendeel van onze bevolking goed. GroenLinks wil vanuit dit gezonde perspectief opkomen voor die groepen die hier nog onvoldoende van kunnen profiteren, zoals mensen zonder werk, mensen die afhankelijk zijn van de zorg, kwetsbare inwoners, of gebruik moeten maken van de voedselbank. Voorop staat voor ons dat iedereen erbij hoort: jong of oud, rijk of arm, geboren en getogen in Nederland of nieuwkomer, met of zonder handicap, ongeacht seksuele voorkeur, levensovertuiging of sociale status. Heumen is een gastvrije gemeente voor iedereen.

3.1 Werk en inkomen

Voor ieder mens is het van belang om te werken of op een andere manier het gevoel te hebben 'een steentje bij te dragen' aan de samenleving. GroenLinks wil dat iedereen mee kan doen, via betaald werk, vrijwilligerswerk of scholing. Als dit niet lukt, is het de taak van de gemeente om mensen te ondersteunen. Armoede voorkomen en bestrijden heeft daarbij prioriteit; gezinnen met kinderen krijgen extra aandacht. Verder is ons uitgangspunt: minder regels en meer vertrouwen in de keuzes van mensen zelf. Ten slotte willen we anticiperen op de veranderende en flexibiliserende arbeidsmarkt, door aandacht te geven aan de positie van ZZP'ers.

Acties

- Het experimenteren met nieuwe vormen van sociale zekerheid, waarin keuzevrijheid, waardering en zelfontplooiing centraal staan. Dit gaan we doen door als gemeente de mogelijkheden te benutten binnen het experiment van het basisinkomen. Verder willen we minder dwang bij bijstandsuitkeringen.
- Opening van een flexwerkruimte voor ZZP'ers, om onderling hun netwerk te versterken en elkaar te ondersteunen.
- De gemeente wordt voorbeeldwerkgever, bijvoorbeeld bij diversiteit, onder meer door anoniem solliciteren. En met het bedrijfsleven maken we afspraken via convenanten over het in dienst nemen van groepen die moeilijk aan het werk komen. Bij opdrachten en aanbestedingen stelt de gemeente een sociale bijdrage als voorwaarde, in de vorm van stageplekken en leerwerktrajecten.
- Het Werkbedrijf krijgt de opdracht om doelgroepgericht de toeleiding tot de arbeidsmarkt te verzorgen en meer ruimte te geven aan de kwaliteiten van mensen (denk aan vluchtelingen, alleenstaande ouders, jongeren).
- Ondersteunen van vrijwilligersorganisaties met een maatschappelijke taak, zodat de continuïteit gewaarborgd is. Veel activiteiten in de gemeente zouden zonder de inzet van vrijwilligers niet mogelijk zijn. We zetten in op vrijwilligerswerk als werkervaringsplek, een bijdrage aan financiering van coördinatie-uren (bij grote organisaties) en scholing van vrijwilligers. We zetten WMO-gelden in waar WMO-taken worden uitgevoerd door vrijwilligersorganisaties. We kiezen voor het behoud van het vrijwilligerssteunpunt.
- GroenLinks kiest voor een actieve aanpak van schuldenproblematiek via adequate preventie, schuldsanering en nazorg. Bij elke uitkeringsaanvraag en elk schuldhelpverleningstraject wordt een budgetadvies gegeven.
- GroenLinks helpt al ruim 10 jaar mee bij de inzameling van voedsel voor de voedselbank. Een voedselbank zou echter in een welvarende gemeente als Heumen niet nodig hoeven zijn. We willen dat de reden achter de noodzaak voor hulp door de voedselbank wordt onderzocht, in nauwe samenwerking met de schuldhelpverlening.
- Voor alle minimaregelingen gaat hetzelfde toegangspercentage van 130% van het bijstandsniveau gelden, met een eenduidig aanvraagformulier.

3.2

Wonen en ontmoeting

GroenLinks wil dat iedereen goed en betaalbaar kan wonen. Daarom zullen we steeds opkomen voor sociale woningbouw, voor alle leeftijden. Daarnaast willen we de sociale cohesie in de wijken en dorpskernen bevorderen. We stimuleren daarom initiatieven voor en door mensen om elkaar te helpen en te ontmoeten. 'Ontmoeting en samendoen' is volgens ons de sleutel voor versterking van sociale cohesie.

Acties

- Bij plannen voor nieuwbouw staan we een meerjarenbeleid voor. We stimuleren de bouw van hofjes en Centraal Wonen Projecten voor jong en oud, om saamhorigheid en sociale ondersteuning te bevorderen. Bovendien maakt dit het gemakkelijker om optimale betaalbare zorg te geven.
- Het aantal dementerenden in Nederland neemt toe. We zetten in op Heumen als dementievriendelijke gemeente, onder meer door het bouwen van groepswoningen waar dementerenden onder begeleiding kunnen wonen.
- We reserveren een aantal sociale huurwoningen voor gezinnen in echtscheiding.
- Met behulp van wijkcomités en -platforms wordt in alle wijken in Malden een 'huiskamerfunctie' opgestart, zoals dat via de dorpshuizen in de overige dorpen al goed functioneert. Een dergelijk ontmoetingspunt stimuleert om contacten te leggen, ervaringen te delen en kan als bron dienen voor activiteiten en initiatieven.
- 'Het Vonkje' en het initiatievenbudget willen we behouden. We steunen inwonersinitiatieven die bijdragen aan een actieve, open en solidaire samenleving. We denken daarbij zowel aan eenmalige activiteiten (zoals een buurtfeest), als aan structurele projecten (zoals een kookcafé, kaartclub, filmhuis of creatieve projecten).

3.3

Zorg is maatwerk

Ieder mens die zorg nodig heeft, verdient afgestemde zorg. GroenLinks gunt het mensen om zo lang mogelijk thuis te kunnen blijven wonen. GroenLinks zet in op een sterk preventief zorgbeleid voor jong en oud. Door vroeg signalen op te vangen en snel te handelen kan vaak leed en ook onnodige zwaardere, specialistische hulp worden voorkomen. Soms komen jeugdigen of gezinnen in zulke grote problemen dat zij zwaardere hulp nodig hebben. GroenLinks vindt dat Jeugdzorg dan snel moet kunnen optreden. De regierol van de gemeente wordt sterk aangezet.

Acties

- Het loket 'Toegangspoort naar Zorg' wordt lokaal georganiseerd. Geen bulkcontracten van onder andere thuiszorg: kwaliteit is leidend. We versterken de ambulante (wijk-)zorg en buurtmantelzorg en bewaken samen met partners rendement en noodzakelijke voorwaarden hiertoe. We besteden extra aandacht aan kinderen die mantelzorg op zich hebben genomen.
- We gaan door met de Werkconferentie Wonen, Welzijn en Zorg. We bevorderen hiermee dat inwoners en cliëntenorganisaties actief betrokken blijven bij het ontwikkelen en uitvoeren van het beleid.
- Wij vinden het onacceptabel dat er ook in onze regio wachtlijsten zijn in de jeugdzorg. We willen 'Veilig Thuis' echt veilig maken door voldoende inkoop van specialistische jeugdzorg en meer controle op de uitvoering.
- Een centrale rol bij de preventie in de jeugdzorg ligt bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het kernteam. Om de waardevolle ambities van het CJG beter te kunnen realiseren, wil GroenLinks investeren in een hoger budget.

3.4

Onderwijs

Je thuissituatie mag niet bepalen hoe ver je kunt komen in de maatschappij of hoe groot je kunt dromen. Het onderwijs is erop gericht om achterstanden weg te werken en de talenten van alle kinderen verder te ontwikkelen. Ook in onze gemeente daalt de leerlingenpopulatie. Voor GroenLinks blijft goed onderwijs aan de

kinderen het uitgangspunt! Dit start vanuit schoolgebouwen die passen bij de eisen van deze tijd: duurzaam, schoon, veilig en comfortabel.

Acties

- Bij onderwijs staan het belang en de ontwikkeling van het kind en de kwaliteit van het onderwijs voorop. Het nieuwe schoolgebouw in Malden-Oost wordt, als het aan GroenLinks ligt, een Kindcentrum waar onderwijs, opvang en ondersteuning samenkomen.
- De regeling 'Vangnet Kosten Peuterspeelzaal' voor ouders met een minimuminkomen blijft behouden. Elke peuter van 2 tot 4 jaar kan minimaal tweemaal per week naar de peuterspeelzaal.
- Iedere jongere zit op school of volgt een leerwerktraject: geen enkele leerplichtige jongere zit thuis. Bij problemen wordt samen met de jongere en de ouders bekeken wat de oorzaak is en wordt gezamenlijk gewerkt aan een passende oplossing.
- De gemeente gaat in overleg met schoolbesturen om ruimte in het lesprogramma te krijgen, waarin aandacht gegeven wordt aan racisme en discriminatie, seksuele diversiteit, pesten, en mensenrechten. Diversiteit is juist verrijkend. Waarden als gelijkwaardigheid en respect voor elkaar staan voorop en leiden tot goed burgerschap en onderhoud van democratie.

3.5

Jongeren

Jongeren hebben de toekomst. We streven naar een evenwichtige leeftijdsopbouw in de gemeente en willen graag dat ook jongeren in Heumen blijven wonen. Voorwaarden daarvoor zijn voldoende geschikte woonruimte en voorzieningen, activiteiten en cultuur in onze gemeente. Cultuur zorgt voor bezieling, vernieuwing en vooruitgang.

Acties

- We realiseren meer betaalbare woonruimte voor jongeren.
- Het jongerenwerk is belangrijk voor ondersteuning aan de jeugd en om te weten wat er leeft onder jongeren. We willen uitbreiding van het jongerenwerk met uren, maar ook met locaties waar jongerenwerkers hun werk kunnen doen.
- De Sportontmoetingsplek Multicourt gaat zo spoedig mogelijk weer functioneren.
- Sportverenigingen ontvangen subsidie voor het geven van sportclinics voor niet-leden.
- Er komt een budget om kunst en cultuur te stimuleren voor kinderen tot 18 jaar. Zij krijgen jaarlijks een voucher om voorstellingen, kunst en musea te bezoeken.

3.6

Vluchtelingen

De wereld stopt niet bij de gemeentegrens van Heumen. Wij dragen ons steentje bij aan een eerlijke en duurzame wereld. De afgelopen jaren heeft de gemeente vluchtelingen opgevangen. We blijven mensen opvangen die op de vlucht zijn voor oorlog en geweld, bij voorkeur in kleinschalige vormen, zowel in het belang van de vluchteling als in het belang van omringende omwonenden. We bieden ze ondersteuning en sturen aan op integratie via zelfredzaamheid. Dit vergt een inzet op het gebied van taallessen, huisvesting, sociale contacten en het toeleiden tot de arbeidsmarkt of andere activiteiten.

Acties

- Vluchtelingen krijgen direct Nederlandse taallessen, ook als zij nog geen statushouder zijn. De gemeente neemt weer de regie in handen voor de organisatie van taallessen en inburgering, samen met de vluchteling. Wachtlijsten voor taallessen zijn onacceptabel. De gemeente houdt vluchtelingen in beeld, ook na de inburgeringscursus.

- We besteden nadrukkelijk aandacht aan optimale integratie, waarbij de gemeente draagvlak onder inwoners stimuleert, door hen goed te informeren en met hen te overleggen.
- Naast de taallessen zetten vluchtelingen zich zo snel mogelijk actief in voor betaald of onbetaald werk of studie om hun integratie te versnellen.
- Er zijn in onze gemeente veel inwoners actief betrokken bij de integratie van nieuwkomers. We faciliteren organisaties die hier specifiek op gericht zijn.
- Weet je nog welke relatie je met uw opa en oma had: de koekjes en aandacht? Wij willen in de gemeente Heumen mensen bereid zien te vinden die een soort oma of opa willen zijn voor kinderen van statushouders. Dit werkt zowel naar kinderen, als in de ontmoeting met hun ouders.

4 Besturen en bewegen

De afstand van de burger naar de politiek neemt toe. Daarnaast is er minder vertrouwen in het openbaar bestuur. Uit gesprekken met inwoners en organisaties in onze gemeente horen we dat men wel gezien wordt, maar niet altijd verstaan en begrepen. GroenLinks wil graag weer het gesprek met inwoners over de dingen die zij belangrijk vinden en niet alleen inspraak geven over de thema's die in de bestuurlijke besluitenmolen zitten. Daarom kiezen wij voor openheid en transparantie van bestuur, versterkt door toegankelijke en hedendaagse communicatievormen. We zijn van mening dat we op deze manier onze politieke doelen samen met inwoners en gemeente kunnen realiseren.

GroenLinks werkt vanuit langetermijndoelen voor de samenleving. In het dagelijks bestuur nemen we verantwoordelijkheid voor het collegeprogramma in het hier en nu. We waken er echter voor, dat we onze ambities voor een groene en duurzame samenleving niet uit het oog verliezen.

Sinds 1991 is in Nederland het aantal gemeenten afgenomen van 647 naar 388 in 2017, door fusering naar grotere gemeenten. GroenLinks is er voorstander van dat Heumen een zelfstandige gemeente blijft, met een regionale backoffice in samenwerking met omliggende gemeenten. We zijn van mening dat de kracht van een lokaal bestuur ligt in het bieden van maatwerk, bijvoorbeeld bij het organiseren van de zorgtaken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. We willen bovendien het bestuurlijke orgaan dichtbij onze inwoners houden, zodat mensen hun vertegenwoordigers in de raad en hun wethouders kennen. Regionale samenwerking is vereist bij de uitvoering van Modulaire Gemeenschappelijke Regelingen, zoals de Omgevingswet. De afspraken over de regionale afvalverwerking en de inning van gemeentelijke belastingen hebben hun nut al bewezen.

4.1 Transparant en verbindend

GroenLinks is voorstander van een democratie waarin mensen zoveel mogelijk kunnen meepraten aan de voorkant en niet slechts worden geïnformeerd als de keuzes al zijn gemaakt. We noemen dat 'beginspraak'. Deze werkwijze streven wij dan ook voor de gemeente na. Deze nieuwe bestuurscultuur stimuleert nog meer het zelflerend, zelfreinigend vermogen van onze gemeente. Het vergroot het draagvlak onder inwoners voor de bestuurlijke besluitvorming.

Acties

- Alle communicatie vanuit de gemeente naar de inwoners wordt op een transparante en toegankelijke manier uitgevoerd.
- De gemeente stelt vanuit een overeengekomen meerjarenvisie per beleidspartefeuille heldere kaders op en stemt hier het beleid effectief op af.
- De mate waarin de termijndoelstellingen zijn gerealiseerd, wordt met de gemeenteraad en de inwoners geëvalueerd, om de kwaliteit van het gemeentelijk bestuur te verbeteren.
- De gemeente ontwikkelt nieuwe ideeën nóg meer samen met inwoners. Meepraten en invloed uitoefenen (beginspraak) begint in de dorpen en wijken. We houden periodieke bijeenkomsten met inwoners om nieuwe ontwikkelingen te bespreken. Daarbij werken we intensief samen met belangenorganisaties, verenigingen en wijkcomités. Hun deskundigheden en inzichten willen we graag meenemen in het gemeentelijk beleid. Daarbij is vooraf helder waar en door wie uiteindelijk wordt beslist.
- De werkwijze van de raadscommissies wordt gemoderniseerd: deskundigen worden samen met inwoners vooraf, tijdens en na afloop actiever betrokken in het proces.
- De gemeenteraad is toezichthouder. Dit vergt een professionele benadering en het opbouwen van de juiste competenties door de gemeenteraadsleden. Deze volgen, als het aan GroenLinks ligt, een verplicht jaarlijks scholingsprogramma.

- We faciliteren de lokale democratie door het openstellen van het gemeentehuis voor diverse bijeenkomsten van de politieke partijen.
- We ondersteunen het belang van de kinderraad.
- De lokale omroep is belangrijk voor laagdrempelige democratische controle en sociale samenhang. Het bedrag dat de gemeente hiervoor ontvangt zetten we daarvoor volledig in.

4.2 Financieel en ondersteunend

GroenLinks richt zich op een evenwichtig en verantwoord financieel management, waar middelen op doelmatigheid worden getoetst. De meerjarenbegroting moet sluitend zijn. Vanuit haar financiële rol zorgt de gemeente voor budgettair toezicht.

Acties

- Het effect van financieel bestuur en de kwaliteit van de uitvoering, worden in samenhang en met inwoners en partners geëvalueerd. Dit versterkt gezamenlijk ontwikkelen en optimaliseert doelmatigheid van activiteiten en projecten, nu en in de toekomst.
- Er komt een openbaar subsidieregister, zodat iedereen kan zien wie subsidie van de gemeente ontvangt en waarvoor.
- Om klimaatdoelstellingen haalbaar én betaalbaar te maken zet de gemeente actief financiële middelen in vanuit een langetermijnaanpak. Waar mogelijk zullen we met organisaties binnen Heumen de schaalgrootte optimaal benutten.
- Het duurzaamheidsfonds wordt gevoed vanuit het jaarlijks begrotingsoverschot.
- De inzet van het ambtelijk apparaat wordt optimaal versterkt door regionale samenwerking. Zo kunnen we optimaal grip houden op de uitvoering van Modulaire Gemeenschappelijke Regelingen.

4.3 Inkoop en duurzaamheid

Sinds 2015 is de landelijke norm dat de gemeente voor al haar inkopen voldoet aan '100% duurzaam inkopen'. GroenLinks wil dat hier op concrete en aantoonbare wijze invulling aan wordt gegeven.

Acties

- De gemeente Heumen wordt zo snel mogelijk een 'Fair Trade' gemeente.
- In elk raadsvoorstel wordt de duurzaamheidsparagraaf verplicht gesteld. Deze wordt correct en volledig uitgewerkt, conform een daarvoor op te stellen format.
- De (financiële) controller is verplicht om in de procedure voor Duurzaam Inkopen elk raadsvoorstel te controleren en te paraferen, voordat het naar de raad gaat.
- In een voortgangsrapportage aan de raad over Duurzaam Inkopen wordt jaarlijks gerapporteerd over de stand van zaken.

Bijlage: Kernwaarden

In 1990 ontstond GroenLinks in Nederland uit vier partijen die samen vonden dat groene en linkse politiek een sterke partij nodig heeft. Gebaseerd op de linkse traditie heeft GroenLinks maatschappelijke wortels in de milieubeweging, de protesten tegen kernenergie, de vredesbeweging, de vakbeweging, progressieve religieuze groeperingen, het feminisme en de strijd voor homo-emancipatie. In het landelijk programma van uitgangspunten (uit 1992) staat dat we 'niet één leidende ideologie of maatschappijtheorie hebben, maar wel enkele idealen'. Dit geldt nog steeds! Groene waarden en de kwaliteit van leven zijn voor ons onlosmakelijk verbonden met sociale rechtvaardigheid. We staan voor emancipatie en individuele ontplooiing, voor pluriformiteit van leefstijlen en culturen, voor gezamenlijkheid tussen inwoners en onderlinge solidariteit, voor democratisering van politiek, arbeidsverhoudingen en maatschappelijke instellingen en voor mondiale solidariteit met mensen die in de verdrukking zitten.

Ons hart is **Groen** en het zit **Links!**

GroenLinks heeft in veel gemeenten in het land bestuurlijke ervaring opgedaan. Tientallen wethouders en gedeputeerden en honderden raadsleden laten zien dat we concrete politieke ideeën kunnen realiseren in de politieke arena, samen met maatschappelijke organisaties en bedrijven als bondgenoot. In een tijdperk waarin economie en ecologie om scherpe keuzen vragen, werkt GroenLinks landelijk met 17 uitgangspunten aan een duurzame samenleving en een veerkrachtige leefomgeving.

Uitgangspunten

Landelijk werkt GroenLinks met 17 uitgangspunten om politiek beleid te toetsen en te voeren. We hebben hier voor Heumen een 'lokaal filter' op losgelaten. Om het gemeentelijk beleid te toetsen en te voeren in de komende jaren, komen we uit op 10 lokale uitgangspunten.

Deze uitgangspunten zijn hieronder geformuleerd en vormen de basis voor het maken van het Heumense GroenLinks verkiezingsprogramma, de beoordelingen van gemeentelijke voorstellen en initiatieven vanuit lokaal GroenLinks.

1. GroenLinks staat voor ecologische duurzaamheid en sociale rechtvaardigheid: iedere wereldburger heeft recht op een evenredig aandeel in de schaarse natuurlijke hulpbronnen, nu en in de toekomst. De ECO-nomie staat altijd in dienst van het milieu en van welzijn en geluk van de mens. Waar deze geschaad worden door voortgaande economische groei, kiezen we landelijk voor krimp en lokaal is het beleid gericht op consuminderen. Milieukosten worden door de veroorzaker betaald.
2. GroenLinks maakt scherpe politieke keuzes om de balans te vinden tussen economie, sociale rechtvaardigheid en duurzame ontwikkeling voor landbouw, milieuvriendelijke mobiliteit, energiebesparing en duurzame energieproductie. Het vraagt van ons allemaal om kritisch naar onze consumptiepatronen te kijken. Een culturele en maatschappelijke verandering is nodig om de wereld leefbaar te houden voor volgende generaties. Groene politiek zorgt daarbij voor een platteland dat in al haar functies – voedsel, natuur, recreatie, zorg, schone lucht – binnen bereik van iedereen is.
3. GroenLinks kiest voor het beschermen van de aarde, het behoud van ecosystemen en een respectvolle omgang met dieren. Niet alleen omdat wij als mensen daar uiteindelijk baat bij hebben, maar juist ook omdat dieren, ecosystemen en onze planeet waarde op zichzelf hebben. Niet alleen het succes

- van vandaag, maar ook het succes van morgen staat centraal in onze groene, sociale en diervriendelijke economie.
4. GroenLinks staat voor een onderwijsstelsel dat emancipatie en zelfontplooiing als ideaal heeft. Wij willen onderwijs dat iedereen kansen geeft om hun talenten en ambities te ontplooiën, ongeacht hun herkomst, sekse of sociale klasse. Een goed opgeleide, divers samengestelde beroepsbevolking is immers een belangrijke voorwaarde voor een solidaire samenleving.
 5. GroenLinks staat voor ontspannen sociale verhoudingen met een rechtvaardige inkomensverdeling waarbij iedereen de kans heeft om werken, zorgen, leren en vrije tijd te combineren. Daarom kiest GroenLinks voor een vergaande herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid. GroenLinks zet zich bovendien in voor een grotere waardering van onbetaalde of laaggekwalificeerde arbeid en van (betaalde) arbeid in de zorg. Ons stelsel van sociale zekerheid moet mensen niet alleen verzekeren van een inkomen, maar hen uitzicht bieden op een plek op de arbeidsmarkt of een andere vorm van participatie. Maatwerk is hier belangrijk.
 6. GroenLinks staat voor een pluriforme, solidaire samenleving, waaraan iedereen in gelijke mate en in zo groot mogelijke vrijheid kan deelnemen. Een samenleving zonder discriminatie, racisme, seksisme en andere vormen van onderdrukking. GroenLinks zet zich daarbij in voor gelijkwaardigheid in economische, juridische, maar ook in sociaal-culturele en levensbeschouwelijke zin. Zo'n maatschappij vereist een sterk ontwikkelde solidariteit, veel verantwoordelijkheidsbesef voor het geheel en een krachtig streven naar rechtvaardigheid. Dan krijgen mensen de kans te emanciperen.
 7. GroenLinks staat voor een open wereld die de voordelen en risico's van globalisering eerlijk verdeelt. Dichtbij betekent dit dat GroenLinks niet bang is voor toename van migranten en kiest voor een samenleving die een warm thuis biedt aan mensen die huis en haard moeten ontvluchten. We staan voor een open en respectvolle integratie, waarbij meedoen in de samenleving door ontmoeting, (taal-)onderwijs, werk en maatschappelijke deelname handvatten zijn voor een goede integratie.
 8. GroenLinks staat voor een combinatie van openheid en gemeenschapszin. Voor ons gaat individualisering om emancipatie, verantwoordelijkheid en betrokkenheid, niet om egoïsme en consumentisme. Gemeenschapszin is de ambitie om met elkaar te streven naar een open, vrije, ontspannen en solidaire samenleving, waarbij we alle verschillen accepteren die er tussen mensen en groepen kunnen zijn.
 9. GroenLinks is een open politieke, sociale, democratische partij die staat voor een wereld die schoner, groener, duurzamer en eerlijker is. Dit doen we samen met andere mensen, organisaties en bewegingen in lokaal, nationaal en internationaal verband. In onze verscheidenheid schuilt onze kracht. Iedereen die zich verbonden voelt met GroenLinks kan als lid actief worden. We zijn open en eerlijk naar de ons omringende organisaties en onze kiezers en transparant in de wijze waarop we besluiten nemen in onze partij.
 10. GroenLinks kiest voor een overheid die borg staat voor het publieke belang met ruimte voor ontwikkeling van elk individu. Dat betekent dat de overheid de eindverantwoordelijkheid moet hebben voor de toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van belangrijke algemene voorzieningen (zoals gezondheidszorg, energievoorziening, volkshuisvesting en openbaar vervoer).